

Радченко О.Я.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)

Вихор С.Т.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Виклики сьогодення ставлять нові завдання перед освітньою системою. Модернізація освіти значною мірою залежить від компетентності педагога і його здатності навчатися новому і використовувати сучасні здобутки науки і техніки.

Уміння вчителя працювати з підручником – загальнометодичне уміння. Підручник – основний засіб навчання з багатьох предметів, тому уміння з ним працювати складова професійної компетентності педагога.

При цьому потрібно враховувати, що сучасне підручникотворення характеризується: варіативністю; якісним дизайном; компетентнісно орієнтованим підходом до створення навчально-методичного комплексу; реалізацією діяльнісного підходу до процесу навчання; удосконаленням механізму відбору навчальної літератури та книгозабезпеченням загальноосвітніх закладів; розробкою електронних освітніх ресурсів [5].

Одним з електронних освітніх ресурсів є електронний підручник. Оскільки педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на: «академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі» [4], то у вчителя є можливість серед варіативних засобів навчання обрати і електронний підручник. Адже використання електронних підручників – це розвиток творчого, інтуїтивного мислення; естетичне виховання за рахунок використання можливостей графіки, мультимедіа; розвиток комунікативних здібностей; формування умінь приймати оптимальне рішення; формування інформаційної компетентності й інформаційної культури [9].

При відборі електронного підручника, потрібно проаналізувати реалізацію у ньому основних характеристик, які можна умовно поділити на дві групи: *традиційні* і *специфічні*.

Насамперед з'ясуємо, що ж таке електронний підручник.

У Законі України «Про освіту» зазначено: «електронний підручник (посібник) – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію» [2].

Традиційно електронний підручник повинен залишатися *носієм змісту освіти і засобом навчання*. При цьому репрезентуючи зміст освіти у електронному підручнику повинні використовуватися нові форми подачі інформації, а традиційні структурні компоненти (текст і позатекстові компоненти) доповнити специфічні (звукові- та відеофрагменти, гіперпосилання, пошукова система тощо).

Електронний підручник як засіб навчання повинен сприяти реалізації процесуальної сторони навчання (уміння вчитися). Саме система функцій підручника дозволяє спроектувати відбір завдань і способів їх виконання. Враховуючи специфічність цього виду літератури, на наш погляд, домінуючими функціями електронного підручника є: інформаційна, розвивальна, виховна, мотиваційна, інтерактивна.

Звертаємо увагу, що при виборі електронного підручника доцільно звернути увагу на **специфічні відмінності**, які якісно його вирізнятимуть серед інших засобів навчання.

Електронний підручник має ряд специфічних особливостей, які формують переваги його використання в навчальному процесі [3, с. 183-184]:

1. Він містить не тільки текстову й графічну інформацію, а й звукові- та відеофрагменти – інтерактивні можливості, що дозволяє індивідуалізувати і візуалізувати навчальний матеріал.

2. Можливість інтерактивної взаємодії між користувачем і компонентами підручника.

3. Гіпертекстова структура комп'ютерного підручника, що дозволяє реалізовувати диференційований підхід.

5. Наявність пошукової системи забезпечує практично миттєве знаходження потрібного матеріалу.

6. Електронні підручники є відкритими системами, тобто їх можна модифікувати, доповнювати, змінювати.

Електронний підручник повинен враховувати і **специфічні принципи**, на яких має базуватися проектування електронних засобів навчання: гіпертекстовість, мультимедійність, інтегрованість, конструктивність та

інтерактивність. Найбільш суттєвою ознакою, що відрізняє електронний підручник від друкованого є *інтерактивність*. Звертаємо увагу, що виділяють різні рівні інтерактивності залежно від використання їх користувачем:

– *Простий (пасивний) рівень*: дії користувача мінімальні (перегляд переважно текстового навчального матеріалу в режимі ознайомлення із теоретичним змістом).

– *Обмежений рівень взаємодії*: користувач лише реагує на окремі навчальні запити (наприклад, тестування).

– *Повний рівень інтерактивності*: можливість різнопланових реакцій учня на численні навчальні запити та розширенням спектру способів взаємодії (маніпуляції з об'єктами на екрані, застосування імітаційного моделювання, складна навігація).

– *Рівень реального масштабу*: залучення учня до роботи в середовищі, в якому моделюються реальні об'єкти та процеси (користувач керує елементами середовища, відповідає на складні навчальні запити) [1, с. 7-8].

Отже, виділення і розгляд окремих сторін, ознак, особливостей і властивостей електронного підручника, теоретичний аналіз, дозволяють педагогу вибрати якісний електронний підручник і ефективно організувати роботу з ним.

Список використаних джерел

1. Вембер В. П. Методичні основи проектування та використання електронного підручника з інформатики для загальноосвітньої школи : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 - теорія та методика навчання (інформатика) / В. П. Вембер ; НПУ ім. М. П. Драгоманова ; Наук. кер. д-р пед. наук Морзе Н.В. 25.08.11. К., 2008. 20 с.
2. Електронний підручник (за матеріалами Інституту модернізації змісту освіти) URL: <https://imzo.gov.ua/elektronnyj-pidruchnyk/>
3. Єсіна О. Г. Електронні підручники: переваги та недоліки використання. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 1. № 44. С. 181-186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2012_1_28
4. Закон України «Про освіту» (Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 02.04.2020, підстава - 540-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Кодлюк Я. Аналіз і оцінювання шкільних підручників. Дидактичний аспект. *Підручник XXI століття*. 2003. № 1-4, С. 72-79.